

Warszawa, 01-02-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

Pan

Zbigniew Ziobro

Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

w dniach 17-20 października 2022 r. przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej KMPT, Krajowy Mechanizm) przeprowadzili wizytację Zakładu Karnego w Barczewie.

Podczas odbywania przez pracownika KMPT w dniu 19 października ub. r. rozmów indywidualnych z więźniami, w jednym z pomieszczeń monitorowanych w oddziale dla tzw. osadzonych niebezpiecznych, doszło do sytuacji, w której jego bezpieczeństwo mogło być zagrożone, a dobre imię i dotychczasowa nieposzlakowana opinia zostały wystawione na szwank.

Pracownik Krajowego Mechanizmu, chcąc opuścić wskazane powyżej pomieszczenie, przez ponad 15 minut bezskutecznie oczekiwał na reakcję funkcjonariuszy ZK Barczewo. W tym czasie sygnalizował nie tylko za pomocą instalacji przyzywowej sytuację niecierpiącą zwłoki (konieczność opuszczenia pomieszczenia w celu skorzystania z toalety), lecz także wykonując wymowne gesty w kierunku kamery monitorującej to pomieszczenie. Nie spotkało się to z natychmiastową reakcją

funkcjonariuszy, którzy otworzyli pomieszczenie dopiero po 15 minutach od czasu pierwszego użycia instalacji przyzywowej. Okoliczność ta znajduje potwierdzenie w zapisach z monitoringu pomieszczenia.

W rezultacie takiego zachowania funkcjonariuszy pracownik KMPT został zmuszony do oddania moczu w pomieszczeniu, w którym przebywał i którego otwarcia bezskutecznie domagał się przez 15 minut. Należy podkreślić, że łączny czas, który spędził on w tym pomieszczeniu, prowadząc rozmowy z więźniami, wyniósł ok. 100 minut. Nikt z funkcjonariuszy odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w oddziale, w którym prowadzone były rozmowy, nie uprzedził go natomiast, że w związku z porą obiadową może nastąpić opóźnienie w otwarciu celi, w której prowadzone były rozmowy.

W kontekście powyższego, zwrócić trzeba uwagę na szersze tło opisanej sytuacji. W dniu 18 października 2022 r. (a więc w dniu poprzedzającym opisane powyżej zdarzenie) pracownik KMPT odebrał od jednego z więźniów skargę na stosowanie tortur przez funkcjonariuszy ZK Barczewo. Zanim rozpoczął rozmowy z osadzonymi w dniu 19 października 2022 r., [REDAKTOWANE] udał się do pomieszczenia kierownika działu ochrony, w którym zapoznał się z nagraniami z monitoringu, w celu potwierdzenia informacji otrzymanych od więźnia. Zebrane w ten sposób dowody wskazywały na uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, stąd też w dniu 7 listopada 2022 r. zostało złożone zawiadomienie do Prokuratury Rejonowej w Olsztynie o podejrzeniu stosowania tortur przez funkcjonariuszy SW z ZK w Barczewie (treść tego zawiadomienia przesyłam w załączeniu).

Z dużym prawdopodobieństwem można więc stwierdzić, że funkcjonariusze działu ochrony od czasu pierwszej rozmowy z więźniem, który przekazał pracownikowi KMPT informację o stosowaniu wobec niego tortury polegającej na podtapianiu (waterboarding), posiadali już wiedzę o ujawnieniu wizytującym osób odpowiedzialnych za naruszenia praw człowieka w tym zakresie. W dniu 19 października 2022 r., a więc wówczas, gdy wizytujący zapoznali się z nagraniami z monitoringu w oddziale dla osadzonych niebezpiecznych, funkcjonariusze mieli już świadomość, że działania wizytujących będą prowadzone w kierunku gromadzenia dalszych dowodów w tej sprawie.

W świetle powyższych okoliczności uprawnione jest przypuszczenie, że długotrwały brak reakcji funkcjonariuszy Służby Więziennej na sygnalizowaną wolę opuszczenia pomieszczenia przez pracownika KMPT miał na celu podać w wątpliwość zasadność ustaleń poczynionych w sprawie więźnia, poprzez próbę przypisania pracownikowi odpowiedzialności za to zdarzenie i zdyskredytowania go w moich

oczach. Świadczy o tym także to, że w sprawie tego incydentu Służba Więzienna zdecydowała się złożyć zawiadomienie do prokuratury, żądając wszczęcia postępowania karnego wobec pracownika Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur. Co więcej, przedmiotowa decyzja została podjęta po skierowaniu przez Biuro RPO zawiadomienia w sprawie więźnia. W mojej ocenie taka chronologia działań świadczy o tym, że postępowanie SW mogło mieć charakter reaktywny, spowodowany złożeniem zawiadomienia w sprawie podejrzenia stosowania tortur wobec więźnia.

W świetle powyższego funkcjonariusze Służby Więziennej, nie reagując na wezwania pracownika KMPT, nie tylko spowodowali ewidentne zagrożenie jego bezpieczeństwa, lecz przede wszystkim go poniżyli. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, za poniżające traktowanie uznaje się takie, które miało na celu wywołanie u osoby poddanej takiemu traktowaniu uczucia strachu, udręczenia i niższości, a w efekcie doprowadzenie do jej upokorzenia.

W związku z powyższym, stosownie do art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.) zwracam się do Pana Ministra o zbadanie tej sprawy. Jej dogłębne wyjaśnienie jest bowiem niezbędne dla zagwarantowania prawidłowej i niezakłóconej realizacji przez Rzecznika Praw Obywatelskich zadań krajowego mechanizmu prewencji wynikających z protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192).

Zał. Zawiadomienie RPO z dnia 7 listopada 2022 r. skierowane do PR Olsztyn-Północ

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/